

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR

AHMET ÖZVERENBAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2020/18321
Karar Tarihi : 7/1/2025

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Recai AKYEL
Selahaddin MENTEŞ
Muhterem İNCE
Yılmaz AKÇİL

Raportör : Muhammed Cemil KANDEMİR
Başvurucu : Ahmet ÖZVEREN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından tesis edilen görevden uzaklaştırma işlemi nedeniyle açılan tazminat davasının incelenmeksizin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ve masumiyet karinesinin; manevi tazminat açısından ayrıca vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle de mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 18/6/2020 tarihinde yapılmıştır.
3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Başvurucunun Görevden Uzaklaştırılmasına İlişkin Süreç

7. Başvurucu, hâkim olarak görev yapmakta iken Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (Hâkimler ve Savcılar Kurulu/HSK) İkinci Dairesinin 16/7/2016 tarihli ve 2016/4 sayılı kararıyla görevden uzaklaştırılmış; akabinde 16/10/2016 tarihli ve 2016/386 sayılı karar ile görevden uzaklaştırma süresi uzatılmıştır.

8. Başvurucu, görevden uzaklaştırılmasına ilişkin işlemlerin hukuka aykırı olduğunu ileri sürerek görevden uzaklaştırılması nedeniyle 16/7/2016 tarihinden itibaren yoksun kaldığı maaşlarının ve bu işlemler nedeniyle uğradığı 80.000 TL manevi zararının tazmini talebiyle dava açmıştır.

9. Erzurum 1. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 4/10/2018 tarihli kararıyla davayı reddetmiştir. Kararın gerekçesinde, başvurunun HSK Genel Kurulunun 24/8/2016 tarihli kararıyla meslekten çıkarıldığı, görevden uzaklaştırıldığı, 2016 yılı Temmuz ayında maaşını tam, 2016 Ağustos ayında da maaşını 1/2 oranında aldığı, başvurunun meslekten çıkarılmasının geçici olmayan, nihai sonuç doğuran olağanüstü tedbir olduğu, tesis edildiği tarihte sonuç doğurduğu, başvurunun yoksun kaldığını iddia ettiği maaş haklarının kendisine ödenmesine hukuken olanak bulunmadığı belirtilmiştir. Kararda, manevi zararının tazminini gerektiren hukuka aykırı bir işlemin varlığının söz konusu olmadığı, başvurunun daha sonraki işlemle meslekten çıkarıldığı, dolayısıyla manevi zararının tazmini için gerekli olan şartların oluşmadığı ifade edilmiştir.

10. Başvurucu ve davalı idare bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 28/2/2020 tarihli kararıyla başvurunun istinaf talebini reddetmiştir. Bölge İdare Mahkemesi, davalı idarenin istinaf talebini ise kabul ederek mahkeme kararının gerekçesini değiştirmiş ve davalı idare lehine -ayrı bir kalem olarak ikinci bir- vekâlet ücretine hükmetmiştir. Kararın gerekçesinde; HSK'nın görevden uzaklaştırma kararlarına karşı yargı mercilerine başvurulamayacağı, bu kararlar nedeniyle uğranıldığı iddia olunan maddi veya manevi zararların tazmini istemiyle açılan davaların da esasının incelenemeyeceği, aksi hâlde iptal davası açılmayacak işlemlerin tam yargı davası yoluyla denetlenmesinin yolunun açılacağı belirtilmiştir. Kararda, başvurunun manevi tazminat talebinin de reddedilmesi nedeniyle -mahkeme kararında hükmedilen vekâlet ücretinden ayrı bir kalem olarak- maktu bir vekâlet ücretine hükmedilmiştir.

11. Nihai karar, başvurucuya 27/5/2020 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 18/6/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. Başvurucunun Meslekten Çıkarılmasına İlişkin Süreç

12. Türkiye 15 Temmuz 2016 tarihinde askeri darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmış ve bu nedenle 21/7/2016 tarihinde ülke genelinde olağanüstü hâl (OHAL) ilan edilmiştir. OHAL 19/7/2018 tarihinde son bulmuştur. Kamu makamları ve yargı organları -olgusal temellere dayanarak- bu teşebbüsün arkasında Türkiye'de çok uzun yıllardır faaliyetlerine devam eden ve son yıllarda Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması FETÖ/PDY olarak isimlendirilen bir yapılanmanın olduğunu değerlendirmiştir (*Aydın Yavuz ve diğeri* [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-25).

13. Darbe teşebbüsü sonrasında çıkarılan kanun hükmünde kararnameler (KHK) ile bazı kamu görevlileri görevlerinden çıkarılmıştır. Başvurucu, HSK Genel Kurulunun 24/8/2016 tarihli kararıyla 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin 3. maddesine dayanılarak meslekten çıkarılmıştır. Başvurucunun yeniden inceleme talebi aynı Kurulun 29/11/2016 tarihli ve 2016/434 sayılı kararı ile reddedilmiştir.

14. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kayıtlarından, başvurunun bu işlemlere karşı açtığı davanın Danıştay Beşinci Dairesinin 17/11/2021 tarihli kararıyla reddedildiği, bu kararın Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 6/2/2022 tarihli kararıyla

kesin olarak onandığı anlaşılmaktadır. Başvurucunun bu karara karşı yaptığı 2022/100501 numaralı bireysel başvuru derdesttir.

C. Başvurucu Hakkındaki Ceza Davasına İlişkin Süreç

15. Başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan açılan davada Samsun 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 8/2/2018 tarihli kararıyla başvurucu 6 yıl 9 ay hapis cezasına mahkûm edilmiş, anılan ceza kanun yolu incelemesinden geçerek kesinleşmiştir. Başvurucunun bu karara karşı yaptığı 2023/7771 numaralı bireysel başvuru derdesttir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

16. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "İdari dava türleri ve idari yargı denetiminin sınırı" başlıklı 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1. (Değişik: 10/6/1994 - 4001/1 md.) İdari dava türleri şunlardır:

a) (İptal: Anayasa Mahkemesinin 21/9/1995 tarihli ve E.1995/27, K.1995/47 sayılı kararı ile; Yeniden Düzenleme: 8/6/2000 - 4577/5 md.) İdari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan iptal davaları,

b) İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları..."

17. 2577 sayılı Kanun'un "İptal ve tam yargı davaları" başlıklı 12. maddesi şöyledir:

"İlgililer haklarını ihlal eden bir idari işlem dolayısıyla Danıştaya ve idare ve vergi mahkemelerine doğrudan doğruya tam yargı davası veya iptal ve tam yargı davalarını birlikte açabilecekleri gibi ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine, bu husustaki kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliği veya bir işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı icra tarihinden itibaren dava süresi içinde tam yargı davası açabilirler. Bu halde de ilgililerin 11 inci madde uyarınca idareye başvurma hakları saklıdır."

18. 11/12/2020 tarihli ve 6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kurulu Kanunu'nun "Kurulun görevleri" başlıklı 4. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Kurulun görevleri şunlardır:

a) Bakanlığın, bir mahkemenin kaldırılması veya yargı çevresinin değiştirilmesi konusundaki tekliflerini karara bağlamak.

b) Hâkim ve savcılarla ilgili olarak;

1) Mesleğe kabul etme,

2) Atama ve nakletme,

3) Geçici yetki verme,

- 4) Her türlü yükselme ve birinci sınıfa ayırma,
 - 5) Kadro dağıtma,
 - 6) Meslekte kalmaları uygun görülmeyenler hakkında karar verme,
 - 7) Disiplin cezası verme,
 - 8) Görevden uzaklaştırma, işlemlerini yapmak.
- ..."

19. 6087 sayılı Kanun'un 33. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Genel Kurulun veya dairelerin, meslekten çıkarma cezasına ilişkin kesinleşmiş kararlarına karşı yargı mercilerine başvurulabilir; diğer kararları yargı denetimi dışındadır. Meslekten çıkarma kararlarına karşı açılan iptal davaları ilk derece mahkemesi olarak Danıştayda görülür. Bu davalar, acele işlerden sayılır."

B. Danıştay İçtihadı

20. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun (İDDK) 19/2/2015 tarihli ve E.2013/509, K.2015/454 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Anayasanın 125. maddesinde, idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu belirtildikten sonra, son fıkrasında, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu hükme bağlanmıştır...[tır.]

...

İdare kural olarak, yürüttüğü kamu hizmetiyle nedensellik bağı kurulabilen zararları tazminle yükümlü olup; idari eylem ve/veya işlemlerden doğan zararlar, idare hukuku kuralları çerçevesinde, hizmet kusuru veya kusursuz sorumluluk ilkeleri gereği tazmin edilmektedir.

Tam yargı davalarında, öncelikle zarara yol açtığı öne sürülen idari işlem veya eylemin hukuka uygunluğunun denetlenmesi esas alındığından, olayın oluşumu ve zararın niteliği irdelenip, idarenin hizmet kusuru olup olmadığının araştırılması, hizmet kusuru yoksa kusursuz sorumluluk ilkelerinin uygulanıp uygulanmayacağının incelenmesi, tazminata hükmedilirken de her halde sorumluluk sebebinin açıkça belirtilmesi gerekmektedir."

C. Yargıtay İçtihadı

21. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun kısmen benzer nitelikteki 12/4/2023 tarihli ve E.2023/4-120, K.2023/331 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Anayasa'nın 79 uncu maddesinde seçimlerin yargı organlarının yönetim ve denetimi altında yapılacağı ve anılan ifadenin hemen ardından gelen fıkrafta, bu yönetim ve denetimle görevli organın YSK olduğu belirtilmiştir. Anayasa'nın 79 uncu maddesinin gerekçesinde ise '...Yüksek Seçim Kurulu kararlarının kesinliği ve bunlara uyulması tereddütlere yol açtığından bu maddeye Yüksek Seçim Kurulu kararları aleyhine başka bir mercie

başvurulamayacağı esası getirilmiştir' denilmiştir. Gerekçeden de anlaşılacağı üzere Anayasa koyucu, YSK kararlarının kesin olmasını ve bu kararlar aleyhine başka merci ve kanun yollarına başvurulmamasını öngörmüştür. Anayasa'nın 79 uncu maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesinde geçen 'Yüksek Seçim Kurulunun kararları aleyhine başka bir mercie başvurulamaz.' ve 298 sayılı Kanun'un 132 nci maddesinde geçen 'Kurulun kararı kesindir. Aleyhine hiçbir mercie ve kanun yoluna başvurulamaz.' ibarelerinin ne anlam ifade ettiğine bakılmalıdır. Anılan hükümlerde yer alan 'merci' ifadesiyle başvurulacak idari ve yargısal tüm yer veya makamların kastedildiği anlaşılmaktadır (Anayasa Mahkemesi, Atila Sertir, B. No: 2015/6723, 14.07.2015, § 40; Oğuz Oyan, B. No: 2015/8818, 14.07.2015, § 27, 28; Vatan Partisi, B. No: 2015/8764, 18.11.2015, § 26, 27; Kanal Beyaz Televizyon Radyo Yay. San. ve Tic. A.Ş., B. No: 2014/3531, 09.06.2016, § 29).

Somut olayda davacı vekili, müvekkilinin 30.03.2014 tarihinde yapılan mahalli idareler seçimlerinde Sivas ili, Ulaş ilçesi belediye başkanlığına aday olduğunu, en çok oyu alarak belediye başkanı seçildiğini, ancak sabıka kaydındaki bilgilere göre seçilme yeterliliğine sahip olmadığı gerekçesiyle seçimlerin iptaline karar verildiğini, gerek ilçe seçim kurulu gerek il seçim kurulu gerekse YSK'ya yaptığı itirazların reddedildiğini, seçim kurullarınca verilen kararların hatalı olduğu gerekçesiyle tazminat talebinde bulunmuştur.

Yukarıda yapılan açıklamalarda da belirttiği üzere Anayasa'nın 79 ve 298 sayılı Kanun'un 132 nci maddelerine göre YSK'nın verdiği kararlar kesindir, aleyhine hiçbir mercie ve kanun yoluna başvurulamaz. Anılan maddelerde yer alan "merci" ifadesiyle idari ve yargısal tüm yer veya makamların kastedildiği kuşkusuzdur. Bu nedenle Anayasa'nın idari ve yargısal denetim dışında bıraktığı bir işlemde dolayı, davacının iddialarının HMK'nın 46 ncı maddesi kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir. "

V. İNCELEME VE GEREKÇE

22. Anayasa Mahkemesinin 7/1/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

23. Başvurucu; iki yıldır tutuklu olduğunu, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılama imkânı olmadığını belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur.

24. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

25. Başvurucu, HSK İkinci Dairesi tarafından görevden uzaklaştırılması üzerine söz konusu işlem nedeniyle uğradığı maddi ve manevi zararların tazmini talebiyle açtığı davanın incelenmeksizin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ve masumiyet karinesinin, Bölge İdare Mahkemesi kararıyla manevi tazminat açısından ikinci kez vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

26. Bakanlık görüşünde; uyumsuzluğun özünün devletin salt egemenlik yetkisinin kullanımının tezahürü mahiyetinde olan hâkimlik görevinden uzaklaştırmaya ilişkin olduğu, başvurunun dava konusu yaptığı tazminat taleplerine ilişkin karar verilebilmesi için HSK'nın görevden uzaklaştırma kararlarının tartışılmasının gerektiği ifade edilmiştir.

Başvurucunun görevden uzaklaştırılmasına ilişkin işlemin başta Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları olmak üzere ilgili mevzuat uyarınca Kurulun yargı denetimi dışında bırakılan işlemlerinden olduğu ve bu işlemde kaynaklandığı ileri sürülen zararın tazmini istemiyle HSK'ya karşı açılan uyumsuzluk konusu tam yargı davasının da yasama kısıntısı kapsamında görülerek başvurunun kabul edilemez bulunması gerektiği belirtilmiştir.

27. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

C. Değerlendirme

28. Anayasa Mahkemesinin *Nesin Kayserilioğlu* (3) (B. No: 2013/1581, 16/4/2013) kararına konu olayda başvuru, idare mahkemesi hâkimleri hakkında yaptığı şikâyetin işleme konulmaması kararı ve bu karara karşı itirazının HSK Genel Kurulu tarafından reddi işlemi aleyhine bireysel başvuruda bulunmuştur. Kararda, Anayasa'nın 159. maddesinin onuncu fıkrası gereğince HSK'nın bu kararı aleyhine yargı mercilerine başvurulmasının mümkün olmadığı gerekçesiyle başvuruyu konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez bulmuştur (*Nesin Kayserilioğlu* (3), §§ 14-16).

29. Anayasa Mahkemesinin *Atila Sertel* ([GK], B. No: 2015/6723, 14/7/2015) kararına konu olayda başvuru, Basın İlan Kurumu Genel Kurul üyeliğinin kamu görevi kabul edilerek bu görevden ayrılma nedeniyle milletvekili adaylığının Yüksek Seçim Kurulu (YSK) tarafından iptal edilmesinin seçilme hakkını ihlal ettiği iddiası değerlendirilmiştir. Kararda; YSK kararları, Anayasa'nın 79. maddesinin ikinci fıkrasında geçen "*Yüksek Seçim Kurulunun kararları aleyhine başka bir mercie başvurulamaz.*" ibaresi ve 298 sayılı Kanun'un 132. maddesinde geçen "*Kurulun kararı kesindir. Aleyhine hiçbir mercie ve kanun yoluna başvurulamaz.*" ibaresinde yer alan "*merci*" ifadesiyle başvurulacak idari ve yargısal tüm yer veya makamların kastedildiği, Anayasa Mahkemesinin de buna dâhil olduğu, buna göre anılan hükümler karşısında, YSK kararlarının Anayasa Mahkemesi önünde bireysel başvuruya konu olması mümkün olmadığı gerekçesiyle başvuruyu konu bakımından kabul edilemez bulmuştur (*Atila Sertel*, §§ 37-40).

30. Anayasa Mahkemesinin norm denetimi kapsamında verdiği 13/3/2014 tarihli ve E.2014/54, K.2014/53 sayılı kararına konu davada itiraz yoluna başvuran mahkeme 4/2/1983 tarihli ve 2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nun 29. maddesinin birinci fıkrasının "*Yargıtay üyesi seçilebilmek için hâkimlik ve savcılık mesleğinde yirmi yıl çalışmış olmak şarttır.*" biçimindeki son cümlesinin iptalini istemiştir. Anayasa Mahkemesi, yargı yolu kapalı olan bir işleme karşı açılan davada, itiraz konusu kurala ilişkin başvurunun başvuran mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...bakılmakta olan davada iptali istenilen HSYK Genel Sekreterliğince belirlenen ve 4.12.2013 gününde yayımlanan Yargıtay üyeliğine seçilme yeterliliğine sahip hâkim ve savcılara ilişkin kesin listede davacının adına yer verilmemesine dair işlem, HSYK'nın bir işlemi olup bu işleme karşı Anayasa'nın 159. maddesinin onuncu fıkrası uyarınca yargı yoluna başvurulamaz. Dolayısıyla bakılmakta olan dava, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin görev alanına girmemektedir. Açıklanan nedenle, yargı yolu kapalı olan bir işleme karşı açılan davada, itiraz konusu kurala ilişkin başvurunun, başvuran Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir."

31. Anayasa'nın 125. maddesinin ilk cümlesi ve son fıkrası şöyledir:

"İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır.

...

İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür."

32. 7/5/2010 tarihli ve 5982 sayılı Kanun'la yapılan Anayasa değişikliği öncesinde, Anayasa'nın "Hâkimler ve Savcılar Kurulu" başlıklı 159. maddesinin dördüncü fıkrasında "Kurul kararlarına karşı yargı mercilerine başvurulamaz." hükmü yer almaktaydı. Yapılan değişiklik sonrası maddenin sekizinci ve onuncu fıkraları şöyledir:

"...

Kurul, adli ve idari yargı hâkim ve savcılarını mesleğe kabul etme, atama ve nakletme, geçici yetki verme, yükselme ve birinci sınıfa ayırma, kadro dağıtma, meslekte kalmaları uygun görülmeyenler hakkında karar verme, disiplin cezası verme, görevden uzaklaştırma işlemlerini yapar; Adalet Bakanlığının, bir mahkemenin kaldırılması veya yargı çevresinin değiştirilmesi konusundaki tekliflerini karara bağlar; ayrıca, Anayasa ve kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirir.

...

Kurulun meslekten çıkarma cezasına ilişkin olanlar dışındaki kararlarına karşı yargı mercilerine başvurulamaz."

33. 5982 sayılı Kanun'la Anayasa'nın 159. maddesine ilişkin değişiklik getirilen ve bu değişikliklerle HSK tarafından verilen meslekten çıkarma kararlarına karşı yargı yolu açılan 22. maddesinin gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Yürürlükteki düzenlemede, Kurul kararları tamamen yargı denetimine kapalı iken, yapılan değişiklikle meslekten çıkarma cezalarına ilişkin kararlar yargı denetimine açılmaktadır. Kurulun diğer kararları için ise etkili iç itiraz sistemi öngörülmektedir."

34. Anayasa'nın Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkilerinin düzenlendiği 148. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

35. 6087 sayılı Kanun'un 33. maddesinin (5) numaralı fıkrasının birinci cümlesi şöyledir:

"Genel Kurulun veya dairelerin, meslekten çıkarma cezasına ilişkin kesinleşmiş kararlarına karşı yargı mercilerine başvurulabilir; diğer kararları yargı denetimi dışındadır."

36. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" başlıklı 45. maddesinin (1) ve (3) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki

herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurulabilir.

...

(3) Yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamayacağı gibi Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler de bireysel başvurunun konusu olamaz."

37. Anılan Anayasa ve kanun hükümlerine göre bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesinin konu bakımından yetkisinin *hak yönünden* ve *işlem yönünden* iki sınırı vardır. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası, Anayasa Mahkemesinin konu bakımından yetkisinin *hak yönünden* sınırını belirlemiştir. Buna göre bir bireysel başvurunun Anayasa Mahkemesinin konu bakımından yetkisi kapsamında olması için kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokoller tarafından da korunuyor olması gerekir (Onurhan Solmaz, B. No. 2012/1049, 26/3/2013, § 18; Süleyman Erte, B. No: 2013/469, 16/4/2013).

38. 6216 sayılı Kanun, haktan bağımsız olarak işlem yönünden de Anayasa Mahkemesinin konu bakımından yetkisine birtakım sınırlar getirmiştir. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (3) numaralı fıkrasında bireysel başvurudaki yetkisinin işlem yönünden sınırı gösterilmiştir. Buna göre ihlalin kaynağını oluşturduğu iddia edilen kamu gücü işlemi bir yasama işlemi, düzenleyici idari işlem, Anayasa Mahkemesi kararı ya da Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemlerden biri ise bunlar hakkındaki bireysel başvurular da Anayasa Mahkemesinin konu bakımından yetkisi dışında kalır (Abdurrahman Akyüz, B. No: 2012/620, 12/2/2013, § 17; Nesin Kayserilioglu (3), B. No: 2013/1581, 16/4/2013, § 14; Atilla Sertel [GK], B. No: 2015/6723, 14/7/2015, §§ 39, 40).

39. Bir işleme karşı yapılan bireysel başvurunun kabul edilebilir olması için Anayasa'nın bu işleme karşı yargı yolunu kapatmamış olması gerekir. Bu sebeple öncelikle somut olaydaki başvuru konusunun Anayasa ile yargı denetimi dışında tutulup tutulmadığının, başka bir ifadeyle başvurunun konu bakımından Anayasa Mahkemesinin yetki alanı içinde bulunup bulunmadığının *-konu bakımından yetki kriterinin-* değerlendirilmesi gerekir (HSK'nın mesleğe kabul kararının kaldırılmasına ilişkin kararının konu bakımından Anayasa Mahkemesi denetimine açık olup olmadığı yönünden değerlendirmeler için bkz. İsa Çetin ([GK], B. No: 2019/2284, 11/1/2024, §§ 56-58; 107-115).

40. Kurul kararlarına karşı yargı yolunun (meslekten çıkarma kararları dışında) kapalı olduğunu belirleyen Anayasa'nın 159. madde hükmünü yasal düzeyde somutlaştıran 6087 sayılı Kanun'un 33. maddesinde, meslekten çıkarma dışında kararlarına karşı yargı yolunun kapalı olduğu belirtilen birimler genel kurul ve daireler olarak ifade edilmiştir.

41. Eldeki başvuru, HSK İkinci Dairesinin görevden uzaklaştırma kararlarından dolayı uğranıldığı ileri sürülen maddi ve manevi zararların tazmini davasına ilişkindir. HSK'nın görevden uzaklaştırma kararları nedeniyle açılan tazminat davasının reddedilmesi üzerine yapılan bireysel başvurunun kabul edilebilir olması için Anayasa'nın bu davaya karşı yargı yolunu kapatmamış olması gerekir. Anayasa'nın 159. maddesinin onuncu fıkrası HSK'nın meslekten çıkarma cezasına ilişkin olanlar dışındaki kararlarına karşı yargı yolunu kapatmıştır.

42. Anayasa'nın 159. maddesinin onuncu fıkrasındaki "*Kurulun meslekten çıkarma cezasına ilişkin olanlar dışındaki kararlarına karşı yargı mercilerine başvurulamaz.*" kuralı başvuru konusu görevden uzaklaştırma işlemi üzerine açılan tam yargı davası yönünden ele alınmalıdır. Başka deyişle, meslekten çıkarma cezası dışındaki bir HSK kararı olan görevden uzaklaştırma kararı nedeniyle uğranıldığı iddia edilen zararın tazmini talebiyle açılan tam yargı davasının, Kurulun meslekten çıkarma cezası hâricindeki bir kararlarına karşı açılan dava olup olmadığı değerlendirilmelidir.

43. HSK'nın bir kararına karşı idari yargı merciine başvurulması, kararın iptali talebiyle olabileceği gibi bu karar nedeniyle uğranıldığı iddia edilen zararın tazmini talebiyle de olabilir. Bir HSK işlemi nedeniyle uğranıldığı ileri sürülen zararın tazmini talebiyle açılan davanın söz konusu işleme karşı yargı mercine başvuru olduğu, yargı yolu kapalı olan HSK kararları nedeniyle uğranıldığı iddia edilen zararın tazmini taleplerine ilişkin olarak da yargı yoluna başvurulamayacağı değerlendirilmiştir. Bununla birlikte, başvuru konusu olan HSK'nın görevden uzaklaştırma işlemleri nedeniyle açılan tazminat davasında (bkz. §8) yargılama mercilerinin öncelikle işlemlerin hukuka uygunluğunu ve idarenin kusurunu değerlendirecek olması, Anayasa ile yargı mercilerine başvurulamayacağı öngörülen HSK'nın meslekten çıkarma cezası dışındaki bir kararının tazminat davası yoluyla yargısal denetime tâbi tutulması anlamına gelecektir.

44. Yukarıda belirtilen nedenler birlikte değerlendirildiğinde başvuru konusu HSK'nın görevden uzaklaştırma kararı üzerine açılan tazminat davası 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin üç numaralı fıkrası gereğince Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı hususlardan olduğundan bireysel başvuru konusu olamaz.

45. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *konu bakımından yetkisizlik* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun *konu bakımından yetkisizlik* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvuru konusunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 7/1/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.